

Datum van inontvangstneming : 10/03/2025

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-119/25 – 1

Zaak C-119/25

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

7 januari 2025

Verwijzende rechter:

Amtsgericht Hamburg (Duitsland)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

13 december 2024

Verzoekers:

OF

NY

Verweerster:

Marabu Airlines OÜ

[OMISSIS]

Amtsgericht Hamburg

(rechter in eerste aanleg Hamburg)

[OMISSIS]

Beslissing

In het geding van

1) **OF** [OMISSIS]

- verzoekster -

2) **NY** [OMISSIS]

- **verzoeker** -

[OMISSIS]

tegen

Marabu Airlines OÜ, [OMISSIS] Estland

- **verweester** -

[OMISSIS]

heeft het Amtsgericht Hamburg [OMISSIS] op 13 december 2024 beslist:

[OMISSIS]

Verzoek om een prejudiciële beslissing

[OMISSIS]

1. Aanleiding en reden voor het verzoek om een prejudiciële beslissing

In het hoofdgeding vorderen twee passagiers betaling van compensatie ten belope van elk 400 EUR overeenkomstig artikel 5, lid 1, onder c), juncto artikel 7, lid 1, onder b), van verordening (EG) nr. 261/2004 nadat hun vlucht met verweerster van Hamburg naar Zakynthos op 11 juni 2023 met geplande vertrektijd om 6:00 uur plaatselijke tijd is geannuleerd en zij met een vervangende vlucht hun eindbestemming pas de volgende dag, op 12 juni 2023, hebben bereikt. Nadat verweerster precontentieus geen compensatie heeft betaald, accepteerde zij tijdens de procedure een deelbedrag ten belope van 636,- EUR van de in totaal gevorderde 800,- EUR. Met betrekking tot het verschil in bedragen voert verweerster als luchtvaartmaatschappij die de vlucht uitvoert aan dat zij overeenkomstig artikel 12, lid 1, van verordening (EG) nr. 261/2004 een bedrag ten belope van 164,00 EUR in mindering heeft gebracht dat de passagiers van hun organisator met betrekking tot de verminderde uitvoering van de pakketreis hebben ontvangen. Verzoekers hadden bij de organisator een verlaging van de reissom gevorderd wegens het verlies van een vakantiedag en dienaangaande verlies van vakantievreugde in het hotel, wegens een verloren dag bij de geboekte huurauto en wegens verloren vakantievreugde wegens psychische stress tijdens de heen- en terugvlucht wegens een vertraging van meer dan 3 uur.

De verwijzende rechter acht het op de compensatie in mindering brengen van de terugbetaling van de reissom met betrekking tot de verminderde uitvoering van de reis op grond van de met een dag vertraagde aankomst in de plaats van bestemming niet gerechtvaardigd **indien** het om een vermindering gaat die niets te maken heeft met het ongemak van het niet volgens plan verlopen luchtvervoer maar een **verdergaande** materiële beperking compenseert door het verlies van prestaties van de pakketreis voor de betaalde overeengekomen vergoeding. Het bedrag van de vermindering dat de touroperator voor de beperkte prestaties op grond van een met een dag vertraagde aankomst in de plaats van bestemming en het vakantiehôtel heeft betaald, mag derhalve volgens de verwijzende rechter niet overeenkomstig artikel 12, lid 1, van de verordening in mindering worden gebracht op de door de luchtvaartmaatschappij te betalen compensatie. Uit arresten van het BGH (Bundesgerichtshof; hoogste federale rechter in burgerlijke en strafzaken, Duitsland; X ZR 128/18 en 165/18) zou een ander resultaat kunnen blijken. Het op artikel 12, lid 1, tweede volzin, van verordening (EG) nr. 261/2004 gebaseerde in mindering brengen van compensatie van de luchtvaartmaatschappijen op basis van artikel 7 juncto artikel 5 van verordening (EG) nr. 261/2004 op vorderingen tot vermindering en schadevergoeding jegens touroperators naar nationaal recht, bijvoorbeeld op basis van de §§ 651 m, 651 n,

en 651 i, van het Duitse burgerlijk wetboek (BGB), en omgekeerd, is omstreden. Aldus schijnt het BGH voor derden als debiteur, zoals bijvoorbeeld touroperators, eerder uit te gaan van een ruime toepassing van de mogelijkheid tot vermindering van artikel 12, lid 1, tweede volzin, van verordening (EG) nr. 261/2004 (zie BGH, X ZR 128/18 en 165/18). Het BGH schijnt ook in te stemmen met een vermindering van de betalingen van een luchtvaartmaatschappij bij de wettelijke verplichtingen tot vermindering en schadevergoeding van een touroperator wanneer de betalingsverplichtingen van de touroperator niet worden veroorzaakt door het algemene ongemak dat alle passagiers hebben ervaren (ongemak langere wachttijd, langere reistijd, onderbreking van de reis, terugkeer naar huis of overnachting in een hotel, nieuwe start de volgende dag enz.) en waarvoor de andere passagiers van dezelfde vlucht compensatie ontvangen, dus de passagiers die niet in het kader van een pakketreis vliegen, maar die worden veroorzaakt door een verdergaande vermogensschade die bij de andere passagiers geen voorwaarde vormt voor het recht op compensatie. In de literatuur en de rechtspraak is deze uitlegging van artikel 12 van de passagiersrechtenverordening wel degelijk omstreden (afwijzend bijvoorbeeld B. Schmid, Fluggastrechteverordnung, tweede editie, artikel 12, punt 2, 37 e.v.; reeds vermeld, ook Landesgericht Düsseldorf van 4 december 2015, 22 blz. 237/15). Tegen het standpunt van het BGH kan worden ingebracht dat het in mindering brengen van compensatiebetalingen in geval van een aanzienlijk vertraagd luchtvervoer op rechten op vermindering en schadevergoeding jegens touroperators wegens de aldaar in de contractuele verhouding ontstane verstoring van prestatie en vergoeding die verdergaat dan het ongemak dat alle passagiers hebben ervaren, zowel het doel van de passagiersrechtenverordening (toekennen van een hoog niveau van bescherming), als het doel van artikel 12 (voorkomen van overcompensatie), en het centrale Europeesrechtelijke rechtsbeginsel van gelijke behandeling van passagiers, zoals met name ook in de vaste rechtspraak van Hof altijd wordt gesteld, schendt. Schending van deze Europeesrechtelijke rechtsbeginselen zou in ieder geval kunnen worden aanvaard indien de redenen voor de vermindering en de schadevergoeding, waarop in casu de verwijzing is gebaseerd en die in ieder geval in casu voor een deel vaststaan, niet een gevolg is van de gebruikelijke ongemakken waarmee **alle** passagiers in het geval van een annulering of een langdurige vertraging bij aankomst van meer dan 3 uur worden geconfronteerd, maar materieel verdergaan en betrekking hebben op vermogensschade die alleen sommige passagiers op grond van bijzondere omstandigheden ervaren maar andere ontvangers van compensatie niet.

De verwijzende rechter is ervan overtuigd dat het arrest van het BGH in strijd is met de juridische beoordeling door het Hof en dat het Hof in het geval van een verwijzing een desbetreffende vermindering zou uitsluiten omdat deze niet met het doel van de passagiersrechtenverordening en met het beginsel van gelijke behandeling verenigbaar zou zijn. Aangezien er tot op heden dienaangaande – voor zover duidelijk – uiteindelijk nog geen definitieve raadpleging van het Hof met betrekking tot deze rechtsvraag heeft plaatsgevonden, verzoekt afdeling 22 a

van het Amtsgericht Hamburg het Hof thans om een prejudiciële beslissing over de desbetreffende rechtsvragen.

Gelet op het grote belang van de dienaangaande opgeworpen rechtsvragen voor talloze Europese consumenten en de pakketreisbranche lijkt het zinvol dat het Hof in een prejudiciële procedure een standpunt bepaalt.

2. Feiten van het hoofdgeding

Verzoekers hadden bij Touristik Unternehmen FTI een pakketreis geboekt naar Griekenland, met name Zakynthos, voor de periode van 11 juni 23 tot en met 18 juni 2023 voor 1 090,00 EUR. Tot de contractueel overeengekomen prestaties behoorden naast de hoteldiensten het luchtvervoer met verweerster. Overeengekomen was de heenvlucht van Hamburg naar Zakynthos op 11 juni 2023, om 6:00 uur plaatselijke tijd met aankomst in Zakynthos om 9:55 uur plaatselijke tijd. De vlucht is door verweerster geannuleerd en de passagiers hebben hun vakantiebestemming Zakynthos pas een dag later op 12 juni 2023 bereikt, hetgeen het verblijf op de vakantiebestemming in het vakantieverblijf met een dag heeft verkort en daarmee met 1/7 van de geboekte en betaalde reistijd. Naar aanleiding van de vordering van de reizigers tot vermindering heeft de organisator een vermindering toegekend ten belope van 164,- EUR voor beide reizigers. Met dat bedrag wilde de verwerende luchtvaartmaatschappij de door haar te betalen compensatie met verwijzing naar artikel 12, lid 1, van de verordening verminderen.

De verwijzende rechter acht een dergelijke korting niet gerechtvaardigd en acht artikel 12, lid 1, van de verordening dienaangaande niet toepasselijk. Volgens de verwijzende rechter moet onderscheid worden gemaakt tussen een vermindering van de reissom wegens het ongemak van een relevante vertraging of annulering die alle passagiers raakt en een vermindering van de reissom wegens verdergaande beperkingen van de prestatie die zich bij andere passagiers niet hebben voorgedaan en ook geen voorwaarde vormen voor het recht op compensatie. Met betrekking tot de eerste variant acht de rechter een vermindering om overcompensatie te voorkomen, gerechtvaardigd. De verwijzende rechter acht echter een vermindering in de gevallen waar de gevolgen van de relevante vertraging of annulering verdergaan dan de ongemakken die alle passagiers ervaren omdat het om bijzondere beperkingen gaat die alleen sommige passagiers op grond van bijzondere omstandigheden **bijkomend** bij het overige ongemak ervaren, niet gerechtvaardigd. Met name verdergaande bijkomende echte vermogensschade op grond van een in de rechtsverhouding met een derde (in casu de organisator) ontstane wanverhouding tussen prestatie en vergoeding behoren volgens de verwijzende rechter niet tot de gevolgen die voorwerp en aanleiding van de compensatie in de zin van de verordening zijn en evenmin tot de gevolgen die in § 651 p, lid 3, BGB zijn opgenomen. Vergoeden van ook deze gevolgen zou geen overcompensatie voorkomen maar leiden tot een ondercompensatie voor de ongemakken die het doel en de aanleiding van de verordening vormen, want

sommige passagiers ontvangen daarvoor onbeperkt het bedrag van de verordening, bijvoorbeeld 400 EUR bij een vlucht van Hamburg naar Griekenland terwijl andere passagiers voor deze ongemakken echter niet de volledige 400,- EUR meer ontvangen omdat zij een deel van het bedrag moeten besteden voor de compensatie van hun uit de overeenkomst met betrekking tot de pakketreis voortvloeiende wanverhouding van betaalde prestatie en ontvangen vergoeding.

De richting van de vermindering, dus een vermindering op grond van een recht op korting of een vermindering op grond van een compensatie vormt voor de verwijzende rechter niet het onderwerp van deze verwijzing. Dat vormt niet het doorslaggevende vraagstuk. Het onderwerp van deze verwijzing moet alleen zijn of een vermindering volgens artikel 12, lid 1, van de verordening door het Hof als gegrond wordt beoordeeld voor zover wordt verrekend tussen enerzijds compensatie en anderzijds het recht op korting op de reissom en in zoverre op terugbetaling van de reissom omdat minder diensten zijn geleverd, waardoor ongemakken zijn ontstaan die verdergaan dan die die alle passagiers hebben ervaren, zoals juist het wegvallen van betaalde pakketreisdiensten.

3. Door de verwijzende rechter toegepaste bepalingen en rechtsbeginselen

De verwijzende rechter acht het van doorslaggevend belang om te verduidelijken of artikel 12, lid 1, tweede volzin, van verordening (EG) nr. 261/2004 aldus moet worden uitgelegd dat luchtvaartmaatschappijen compensatieverplichtingen op basis van de verordening met vergoedingen kunnen verminderen die touroperators hebben uitbetaald omdat zij minder diensten hebben geleverd dan overeengekomen, voor zover de beperktere dienstverlening niet behoort tot de ongemakken voortvloeiende uit het geannuleerde of relevant vertraagde luchtvervoer die alle passagiers hebben ervaren, maar behoort tot verdergaande wanprestaties die alleen in het kader van contractuele verhoudingen met betrekking tot pakketreizen zijn ontstaan.

De verwijzende rechter gaat er daarbij van uit dat bij de uitlegging van artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening rekening moet worden gehouden met de volgende rechtsbeginselen:

3.1.

De verordening beoogt „een hoog niveau van bescherming van luchtreizigers te waarborgen, ongeacht of zij worden geconfronteerd met een instapweigering, een annulering of een vertraging van de vlucht, aangezien zij in al deze gevallen soortgelijke ernstige moeilijkheden en ongemak ervaren die verband houden met het luchtvervoer” (arresten Hof, C-402/07 en C-432/07 (Sturgeon-Condor)). Het doel van de verordening is compensatie te bieden voor moeilijkheden en ongemakken en compensatie voor het tijdverlies en de met de vertraging

samenhangende ongemakken waarbij het met de vertraging van een vlucht verbonden tijdverlies het ongemak vormt (arresten Hof, C-581-/10 en C-629/10).

3.2.

Het doel van de mogelijkheid tot vermindering van artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening bestaat erin overcompensatie door een dubbele compensatie van de ongemakken waarvoor de passagiersrechtenverordening de passagiers al compensatie toekent te voorkomen (tijdverlies, met vertraging samenhangende ongemakken zoals aanzienlijke wachttijden, aanzienlijke verlenging van de reistijd, overnachting in de buurt van de luchthaven in plaats van de bestemming enz.) maar niet om de luchtvaartmaatschappij geheel of gedeeltelijk te bevrijden van compensatieverplichtingen omdat derden diensten hebben verricht die dienen om vermogensschade te vergoeden die alleen bij enkele passagiers afzonderlijk is ontstaan en het gevolg is van wanprestaties die met de ongemakken waarvoor alle passagiers worden gecompenseerd niets te maken hebben (of omgekeerd derden van dergelijke diensten bij een omgekeerde vermindering te bevrijden).

3.3.

Uitzonderingsbepalingen moeten strikt worden uitgelegd (arrest Hof, C-402/17; arrest Hof, C-549-07; arrest BGH, X ZR 138/15).

3.4.

Elke handeling van gemeenschapsrecht moet dienaangaande in overeenstemming met het gehele primaire recht worden uitgelegd met inbegrip van het beginsel van gelijke behandeling dat vereist dat, behoudens objectieve rechtvaardiging, vergelijkbare situaties niet verschillend en verschillende situaties niet gelijk worden behandeld (arrest Hof van 26 juni 2007, arrest Hof van 19 november 2009; arrest Hof van 14 december 2004, Swedish Match, C-210/03, jurisprudentie 2004, 1-11893, punt 70, en van 10 januari 2006, IATA en ELFAA, C-344/04, jurisprudentie 2006, 1-403, punt 95).

4. Conclusies van de verwijzende rechter aangaande de uitlegging van artikel 12, lid 1, tweede volzin, van verordening (EG) nr. 261/2004

Uit de onder punt 3 aangehaalde rechtsbeginselen vloeien voor de verwijzende rechter aangaande de uitlegging van artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening de volgende conclusies voort:

Voor de verwijzende rechter komt in aanmerking dat het Hof, rekening houdend met het doel van de verordening, voor de passagiers in het geval van een annulering of relevante vertraging bij aankomst een hoog niveau van bescherming voor de passagiers waarborgt en dat het Hof, rekening houdend met het doel van artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening alleen dubbele compensatie

van de ongemakken voorkomt die al zijn gecompenseerd en rekening houdend met het beginsel van gelijke behandeling oordeelt dat artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de verordening aldus moet worden uitgelegd dat bij passagiers die ongemakken hebben ervaren die verdergaan dan de algemene ongemakken die alle passagiers van een vlucht hebben ervaren en per geval bijzondere materiële beperkingen hebben ervaren, die naar materieel nationaal recht door derden moeten worden vergoed, geen vermindering van compensatie in de zin van artikel 7 van de verordening met de door de derden te betalen schadevergoeding plaatsvindt (en omgekeerd).

Voor de verwijzende rechter komt in aanmerking dat het Hof, anders dan het Duitse BGH, tot een dergelijke uitlegging komt aangezien bij de vermindering van de compensatie van artikel 7 op basis van een materieel recht op schadevergoeding jegens derden voor specifieke beperkingen die alleen sommige passagiers op grond van hun bijzondere individuele verhouding ervaren, de verordening **deze passagiers** niet langer een hoog niveau van bescherming zou toekennen omdat er dienaangaande bij een niet-vermindering helemaal geen sprake zou zijn van overcompensatie als basis van artikel 12, lid 1, tweede zin, van de verordening en omdat het beginsel van gelijke behandeling van alle passagiers van een vlucht in gevallen van deze aard niet meer zou zijn gewaarborgd. Dat laatste met name omdat dergelijke passagiers in geval van vermindering alleen nog een deel van het bedrag van de compensatie of zelfs helemaal geen compensatie meer zouden ontvangen, anders dan de andere passagiers die voor de gezamenlijk door iedereen ervaren ongemakken volledige compensatie hebben ontvangen, dus in het in casu onderhavige individuele geval, om te beginnen voor de wachttijd tot en met de annulering na meerdere vertragsingsmededelingen, voor het afbreken van het begin van de reis en de overnachting in de buurt van de luchthaven en de meer dan 24-uur wachttijd tot het vervangende vertrek.

5. Vragen aan het Hof in het kader van deze verwijzing

Gelet op het bovenstaande heeft de verwijzende rechter de volgende vragen aan het Hof:

Moet artikel 12, lid 1, tweede zin, van verordening (EG) nr. 261/2004 aldus worden uitgelegd dat een luchtvaartmaatschappij het recht op compensatie overeenkomstig artikel 7 van deze verordening ook dan mag verrekenen met een recht op schadevergoeding – te weten rechten op vergoeding ingeval bij een reis minder diensten zijn geleverd dan overeengekomen, algemene rechten op schadevergoeding en rechten op schadevergoeding wegens nutteloos bestede vakantietijd – wanneer die rechten waarop jegens een derde, dus bijvoorbeeld een touroperator, aanspraak wordt gemaakt, niet bedoeld zijn om compensatie te bieden voor het tijdverlies en de ongemakken op grond van annuleringen,

langdurige vertragingen van minstens drie uur of instapweigeringen tegen de wil van de passagiers – zaken die alle passagiers in dezelfde mate raken – maar betrekking hebben op verdergaande schade zoals het voor een deel niet verrichten van betaalde reisdiensten (overnachting aan de Middellandse Zee, maaltijden, entertainment enz.) of de nutteloze besteding van betaalde vakantietijd?

Is het met name verenigbaar met het doel van de passagiersrechtenverordening om een hoog niveau van bescherming voor passagiers te waarborgen, wanneer passagiers die schade hebben geleden die verdergaat dan het tijdverlies en de ongemakken door annulering, langdurige vertraging of instapweigeren tegen hun wil en die andere passagiers van dezelfde vlucht niet hebben geleden, voor de niet-materiële ongemakken en het tijdverlies geen compensatie of – naargelang het geval – geen volledige compensatie meer ontvangen, wanneer met hun compensatie de materiële rechten zouden moeten worden verrekend waarop zij jegens derden, zoals met name pakketreisaanbieders, aanspraak kunnen maken (en omgekeerd) en die betrekking hebben op verdergaande beperkingen?

Is het verenigbaar met in het bijzonder het primaire Europees recht, en wel in dat opzicht met het beginsel van gelijke behandeling – dat vereist dat, behoudens objectieve rechtvaardiging, vergelijkbare situaties niet verschillend en verschillende situaties niet gelijk worden behandeld – wanneer artikel 12, lid 1, tweede volzin, van verordening (EG) nr. 261/2004 aldus zou worden uitgelegd dat in geval van annulering, instapweigeren tegen de wil van de passagier of langdurige vertraging van minstens drie uur, sommige passagiers voor daarmee verbonden ongemakken en het tijdverlies uiteindelijk een volledige compensatie overeenkomstig artikel 7 van de verordening ontvangen en andere passagiers echter niet, met name de passagiers die daarnaast ook verdere schade hebben geleden waarvoor een ander moet instaan zoals bijvoorbeeld minder geleverde pakketreisdiensten dan overeengekomen, schade in verband met een pakketreisovereenkomst, onder andere ook wegens nutteloos bestede vakantietijd, omdat in dat geval de compensatie kan worden verrekend met de desbetreffende schadevergoeding?

Is het met het doel van de richtlijn pakketreizen [richtlijn (EU) 2015/2302 van 25 november 2015 betreffende pakketreizen en gekoppelde reisarrangementen] van de Europese Unie en met het doel van artikel 4, onder iii), artikel 5, onder i), en artikel 12, lid 1, tweede volzin, van de passagiersrechtenverordening (EG) nr. 261/2004 alsmede met het Europeesrechtelijke beginsel van gelijke behandeling verenigbaar indien § 651 p, lid 3, eerste volzin en punt 1, van het Duitse BGB aldus wordt uitgelegd dat de reiziger ook moet accepteren dat de organisator het bedrag verrekent dat die reiziger overeenkomstig verordening (EG) nr. 261/2004 als compensatie voor ongemakken en tijdverlies heeft ontvangen, wanneer de vorderingen jegens de organisator geen betrekking hebben op compensatie van ongemakken en tijdverlies door annulering, langdurige vertraging en instapweigeren tegen de wil maar op bijkomende schade die daarnaast bij de desbetreffende passagier is ontstaan, en dat terwijl dat anders ligt bij andere passagiers van dezelfde vlucht bij wie dergelijke schade

niet is ontstaan en bij wie de compensatie alleen de ongemakken en het tijdsverlies als zodanig compenseert, of is het daarentegen met het doel van de richtlijn pakketreizen verenigbaar wanneer de luchtvaartmaatschappij haar compensatieverplichtingen in dergelijke gevallen verrekent met een vergoeding die wordt verstrekt door de aanbieder van pakketreizen omdat de reisdiensten maar in beperkte mate zijn geleverd, waardoor meer ongemakken zijn ontstaan dan die die alle passagiers hebben ervaren?

Vormt het overcompensatie in de zin van de beschermingsdoelstelling van artikel 12, lid 1, van de verordening wanneer een passagier om te beginnen voor de ongemakken die hij net als alle andere passagiers door de annulering, de instapweigering tegen zijn wil of de langdurige vertraging heeft ervaren, compensatie ontvangt overeenkomstig artikel 7 en voorts in aanvulling daarop de naar nationaal recht vastgestelde schadevergoeding die betrekking heeft op gevolgen die verdergaan dan de ongemakken die alle passagiers hebben ervaren, of is er bij verrekening in een dergelijke situatie— ongeacht welk bedrag waarvan wordt afgetrokken (verrekeningsrichting) – veeleer uiteindelijk sprake van ondercompensatie van de ongemakken die een passagier samen met alle andere passagiers door de annulering, de instapweigering tegen zijn wil of de langdurige vertraging heeft ervaren, omdat deze passagier uiteindelijk in een dergelijk geval niet meer de volledige compensatie voor de ongemakken ontvangt die hij samen met alle andere passagiers heeft ervaren? In een dergelijk geval zou hij namelijk (bij verrekening in de ene richting) bij voorbaat geen volledige compensatie van de luchtvaartmaatschappij ontvangen, of zou hij (bij verrekening in de andere richting) van de pakketreisaanbieder geen volledige wettelijke schadevergoeding ontvangen en zou hij een deel van zijn compensatie al kwijt zijn als vergoeding voor de ontstane wanprestatie.

Informatie over de rechtsmiddelen:

[OMISSIS] [wordt vermeld]

[OMISSIS]